

מסורת הש"ס

א) [לכאורה צ"ל מתירין דאף קאי לפרש דלעיל בסקמין לו ג' מתירין ועי' חוס' דהסא ד"ה מפירין לישנא דקרא' וכו'], ב) [נדרסות ט. ושי"ג], ג) [מגילה כט. ושי"ג], ד) [ומכור כ"א במשה שמעשיות וביבמות"ס], ה) [לעיל כה.], ו) פ"ו עד., ז) [הספוק קך איתא במשה שמעשיות וכן איתא בברא"ש], ח) [חולין מו.], ט) [לקמן לט.], י) קצת הדמים הס"ד אח"כ מה"ד בכור במתמיה ולימא צ"ק, יא) ליה מאי אפסקתן ומשני דא"ל מוכר וכי צ"ק, יב) ג"א דלמר ליה אי כר צ"ק, יג) ג"א בתמומה פריך שפיר מה שטור כר צ"ק, יד) [א' בדל., ה] צ"ל ואפילו, טו) ולא מפליג.

תורה אור השלם

- וכי ידקה בו מום פסח או עור בל מום רע לא תוקרנו לך אלאדך; דברים טו כא

הגהות הב"ח

א) גמ' בכור ינכה ולימא ליה: ב) במשנה אכל לא מן העור:

מוסף רש"י

במקור נסמך. טעמו, במסכת גיטין (פז.) מונה שבחן של תממין ואמר ר' יוסי ינמיא עמו, טס וקו, דבר יסר כקו השקולם (שד"בין אה.) א': פירושו עמו נחת טעם לכל דבריו שהם מיישב את דבריו (נ"טו ע"ש).

הדרן עלך כל פסולי הובקדשין יבשה שתראה נפרכת. ואע"פ שאין מולאה דין א"ס וזי שמעך כל כך ששהא נפרעת לזכרון (חזקוני). חזקוני הוציאנוהו. כי דמיו שקרין ינצי"ב"ה. החלוטות אותן שלפנים כנגד חוטמן, שנפגמו. שניטל מהם מעט, או שנבגמו. שחתכו בחרטום מלמעלה בעוקם ולא חיסרו כלום, הואיל ונצלו אותן חוטין (נע"ט דה.). והפנימיות. שהשייטם הגדולות קנועות כהן שקרין מישליו"ש, שנעקרו. לגמרי. הוי מום, כדמפרש ואילוי הואיל וכו פני מוחו, אלא כפירה או גיטום אותו ניכר בהם, שהרי מנאות כפה (שם).

שיטה מקובצת

א) רבינא דמסבירי להו וסביר: ב) הוימא ר' יוסי: נמוק: ג) להם את הדמים: ד) ויחזיר להם את: ה) ישלמו לו דמי: ו) בכור ינכה ולימא: ז) לאו דאכלתיה הוה כר' ושרי לי ניהליה: ח) לא מן העור: ט) שבגלוי ובטל ממלאכתו כר' שבגלוי ובטל: י) החסותם אבל לא מן: יא) שנפגמו או שנבגמו: יב) להצטרף רהא לבינתוהו דמי: יג) דאיסור ספי להו הס"ד: יד) קצת בכור ינכה לו מן הדמים ומ"מ הוא יטול קצת בתמיה: טז) אבא ומשמע מורח: טז) אימא דלמא לעולם כל דהו לא: יז) הגדר וכוין לרא: יח) שיעור יתכן לאידי: יט) אבא ממי מורה: י) כנפיהו והסחוטין: יא) שנעקרו דהיינו ינבש: יב) התם גבי עבד ורצא: יג) כפי מובין אלו: יד) ובאדם גמי לא: טז) לקמן ואין לחלק בין: טז) לחירות כגון שמשתחרר:

כל פסולי המוקדשין

לאפוקי מדרבי יוסי. דמתני': **במקום שאין חכם**. הא יש חכם הוא לבדו מתירו: **כגון מאן**. הוי אותו חכם: **מכלל דהני סרי כל דכו**.

במתמיה. כלומר אפי' עמי הארץ השנים ועמי הארץ היאך ראויין להצטרף ים: **דמסברי להו**. טעמי הלכות נדרים וסברי ואותו חכם

ילמד את השנים: **מהו דסימא**. הא

קיימא לן במסכת גיטין (דף סו.) רבי **יוסי** נימוקו עמו וסיהוי הלכתא כוותיה: **נימוקו**. טעמו. שהיה מציא טעם לדבריו כל שעה: תפשוט מהא. דלמר רב מנאל משמיה דרב אין הלכה כר' יוסי תפשוט דהך קמייתא דלמר רבי יהודה לעיל [ולו:] ספק משמיה דרב ספק משמיה דשמואל ג' מתירין את הבכור תפשוט משמיה דשמואל איתמר דאי משמיה דרב תרתי למה לי א"ל נמימר לרב תרתי וימני שלשה מתירין את הבכור ואין הלכה כר' יוסי: **במתנא' השועט אס הבכור**. ומכר מבשרו: **ונודע שלא הראהו**. לחכם: **מה שאכלו**. הלוקחים אכלו: **ויחזיר להם הדמים**. משום קנס דאיסור י"ז ספק הוי: **בבשר ינכר**. דככור חס אסור בהנאה: **מכרוהו**. הלוקחים לעובדי כוכבים הואיל ולא גרס להו אסורא ישלמו לו דמי בשר טריפה בזהל והוא יחזיר להם המותר: **גמ' קאם**.

מואסת כמו ואקוץ צם (ויקרא כ): **יחזיר להם כל הדמים**. דכל מה שאכלו אינו נהנה להם משעה שנודע להם: **ינכה**. והוא יטול י' קצת י"ז בתמיה: **ולימא ליה**. ישראל לכהן שמכר מה אפסקדתן הלא אס היה הבשר בידך היה טעון קפורה שהרי חס שחטמו: **כגון דוצין ליה**. כהן השועט מקום המום לישראל: **דלמר ליה**. כהן אס היה צדי הוה מחזינא ליה כמו שהוא שטוט: **כר' יהודה**. דלמרינן בפרק עד כמה (לעיל כה.) השועט את הבכור ואחר כך הראה את מומו רבי יהודה ממיר: **טעלים**. אמאי יטול קצת לימא א' ליה מוכר ללוקח אי לאו דלכתלתנהו הוה מתקנינא להו: **יין נסך**. אמאי יטול קצת. [ומשנ'] כגון דלא זצין ליה יין נסך גופיה אלא עירבו עם יין כשר ומכרן ולימא ליה אי הדמיה ניהלי הוה מוציננא ליה לעובדי כוכבים חוץ מדמי יין נסך שז:

הדרן עלך כל פסולי המוקדשין

על אלו מומין. החסותם. **תנוך האחון** שקרין טנדריין: **אכל לא מן העור**. דהדר בריא ולא הוי מומא. והאי עור היינו אליה רכה של אחון: **פגימה אינה** בלא חסרון אכל סדק משמע גמי בלא חסרון: **נפרכת**. כשממשמטין בה: **גמ' ואמאי פסח ועור כפיב**. שישחוט בכור עליהן ומידי אחרינא לא דכתיב וכי יהיה צו מום פסח ועור וסמך ליה בשערך תאכלנו דהיינו בלא הקרבה: **ומשני כפיב גמי כי יהיה צו מום**. דמשמע גמי מומין אחריני: **ובטל גמי ממלאכתו**. כגון פסח בטל מהילוך ועור בטל מרלאיה: **אלמה סקן נפגמה** אונו. הוי מום הא אינה בטילה משמיעה: **ריבויא היא**. דכתיב כל ולא דרשינן ליה בכלל ופרט: **אי הכי**. דריבויא הוא מומין שבסכר נשחוט גמי עליהו: **חוטין**. יינצב"ש: **חילוות**. שבאמצע הפה: **שנפגמו**. שחסרו מעט:

פרק חמישי בכורות

לו.

מפירין את הנדר. לישנא דקרא נקט אכל גבי חכם שיך לשון הסרה וכן בהמוכר את הספינה (צ"צ דף עד.) גבי צת קול דקאמר ועכשיו שנשבעתי מי מפיר לי: **רבי יהודה אומר** אחד מהם חכם מבצץ דהנך ב"ז דהו אמר רבינא דמסברי אהו וסברי. כ"כ צרוז הספרים ויש ספרים דגרסי כגון מאן אמר רב נחמן כגון אנא י"ז משמע מתוך לשון הקונט' שכן גרים וקשה היכי פריך עלה מכלל דהנך כל דהו אימא י"ז לא אלא שפחותים מדרב נחמן וא"ת לאדך גירסא גמי מנא ליה כל דהו דלמא מכלל דהנך פחותים ממומחה אכל כל דהו לא וי"ל דפשיטא ליה דחכם דר' יהודה לאו כחכם דלעיל דאיירי במומחה דאפי' רבי יהודה מודה דיחיד מומחה ממיר את הנדר י"ז וכאן דלא איירי ט) במומחה מה שיעור י"ז נותן לאיך ומיהו קשה דא"כ מנא ליה דלמי לאפוקי מדרבי יהודה כיון דרבי יהודה לא איירי במומחה דלמא רבי חייא צר אנא י"ז מודה דנעינן אחד מהם כחכם דר' יהודה דוחק לומר דג' מפירין את הנדר משמע ליה שלשתן שוין: **ויין נסך**. אע"ג דצפ"ג ד' דהוריות (דף יא.) קאמר דסתמו הוי אפיקורוס ציין נסך כמו צנצלות מ"מ לא חשיב נפש קאה צו ועוד דהכא מסקינן על ידי מערבות:

הדרן עלך כל פסולי המוקדשין

מן החסותם. לשון תנוך הוא כמו ראשי כנפים ט) והסמקין בפרק כיצד לזולין (פסחים פד.) וצדל האחון ממרגס סמסוס דלודנא (עמוס ג): **מה הפרט מפורש** מומין שבגלוי ואינן חוזרין. כה"ג דרשנין צפ"ק דקדושין (דף נד.) גבי שן ועין וא"ת ומ"ט לא הוי הכא מומא כשנפלה שינו כיון דחשיב מום צנגלוי ואינו חוזר לנקמן בפרק מומין אלו (דף נד.) לא פסלינן ניטלו שיניו גבי דאס אלא משום מראית העין דלמי שזו צורעו של אהרן מכלל דצנהמה כשר ואפי' גבי דאס לא מיפסל צפן אחד ודוקא בחוטין החילויות שנפגמו ושנגממו וצפנימיות שנעקרו יא' ינצי"ש צלע"ז דפריש צקונטרס קאמר בסקמין גבי צמה דהוי מום אכל ניטלו שינים לא וי"ל דשאינו גבי עצד דגלי קרא אכל הכא שכן דרך שהשייט נופלות מחמת זקנה לא הוי כעין פסח ועור ומיהו לריך טעם אחר דה"ג עיניו מממת זקנה וא"ת מאי שנא דהכחו על אנו ומרשו חשיב מום התם י"ז ועצד יוצא לחירות דהוי מום שצגלוי ואינו חוזר ולקמן בפרק י"ז אלו מומין (דף מה:) תנן חרש שטות (וקטן) פסולין בלדס וכשרין צנהמה יז ט) בלדס לא מיפסלי אלא משום דלמי שזו צורעו של אהרן כדמפרש לקמן י"ז ט) צין חרש צדיי דאס לחרש צדיי שמים וי"ל דגבי עצד גלי דחמנא דצדכר קל חשיב מום ללאת צו לחירות י"ז שמתסחרר צשינו: נעקרו

תנן נפגמה אונו מן החסותם י אי הכי מומין שבסתר גמי ושנגממו והפנימיות שנעקרו נעקרו

תנן נפגמה אונו מן החסותם י: מונשליר"ש: מום

	עין משפט נר מצוה
^{נא א מיי פ"ג מהלכות בכורות הלכה ט ופט"ו מהלכות מפרה הלכה יב סמג עשן ריא וטוש"ע י"ד סי' קטע פט"ו ג' וטור ש"ע ח"מ סי' רלז סעיף א':} ^{נב ב מיי פט"ו מהלכות מאכלות אכורות הלכ' כט וטוש"ע י"ד סי' קלז סעיף ב':} ^{א ד מיי פ"ו מהלכות ביאת מקדש הלכה ב טור י"ד סי' שט:}	

	לעזי רש"י
^{טנדריין} [טינדר"ס]. ^{סחוט.} ^{יינצב"ש} [ינציבי"ש]. ^{חניכיים.} ^{מוטליר"ש} ^{[מישליר"ש].} שגיית טחנות.	

רבינו גרשום

לאפוקי מדר' יהודה דלא בעינן אחד מהם חכם: דמסבירי להו וסבירי דלא ליהוו עמי הארץ גמורין: דאיתמר משה דמדהא איתמר משמיה דרב שי"מ דהך קמייתא דאמרין ספק משמיה דרב ספק משמיה דשמואל דרדאי דשמואל הוי דמי דהוי דמי משמיה דרב והכא גמי אמר רב דהלכה כר' יוסי אלא דאפי' ג' בני כנסת מתירין היינו קמייתא תרי וימני למה לי למירי. לא ודאי לא איתמר אלא דהא משמיה דרב ואיך מכללא מדוקיא דההיא איתמר ואליבא דרב: ויחזיר להם את הדמים: דקנסתו ויבגן: הן ויחזירו לו את הבשר שמותו בהנאתו מרשאי למוכרו לעובד כוכבים: מכרוהו הלוקחין את הבשר לעובד כוכבים ביוקף או הטילוהו לבלבים ועדיין לא נהנו הדמים ישלמו לו דמי טרפה שהיא בוויל ולא ישלמו לו כל הדמים שטלו ממנה לפי שהווא מכר טרפה מדעתו: ינכה להם מן הדמים כנגד מה ששללו והשאר יחזיר: בכור אמאי ינכה לו מן הדמים לימא ליה הלוקח מאי אפסידתך דאכלתיה והא אי אהרתתיה ניהלך לא הוי תקנה אלא יקבר. כגון דובין ההוא אבד דהוה ביה ינכה ליה מן הדמים: דאמר ליה אי לאו דאכלתיה הוה מחזינא ליה לחכם ושרי לי ניהליה: כר' יהודה. דמתיר לראות מום לאחר שחיוטה כדאמרין בפרקין דלעילא: טבלי"ם. מצי א"ל אי לאו דאכלת מתקינא להו הלכך ינכה. ויין נסך שאינו נסך גרידא אלא ע"י תערובת תנשך וזבני ניהליה ואי הוה מחדר ליה הוה מותר בהנאתו כדרשב"ג דתנן וכו' הלכך ינכה: פליק פירקא על אלו מומין. הסחוט שלועוים טנדורוס: מלא כרשינה. כמלא הכנסת גגרי של כרשינין: אמאי נשחטו על אלו מומין: פסח ועור. בלבד כתיבי: כתיב גמי כי יהיה בו מום סתם ריבה את אלו: ובטל ממלאכתו פסח ועור שאינו ראי למלאכה: אלאמה תנן אינו זקא דמשום הכי כל מום רע ריבויא הוא ומכיר הני: חוטין. חניכיים הוציאוניה הוי מום כי נגממו משום דלא הוי בסתר דמיתחזי כדאביל: